

UNIVERZITA KARLOVA
V PRAZE
Fakulta tělesné výchovy a sportu

ETIKA POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍ

studijní opora kombinovaného studia

Tělesná výchova a sport zdravotně postižených

PhDr. Miloš Bednář, Ph.D.

Praha 2009

Anotace:

Cílem předmětu je poskytnout základní vědomosti o teoretické etice, zvýšit vnímavost studentů k etickým stránkám rozhodování ve zdravotní a sociální péči, dát rozhled v problematice současné etiky a najít klíč k řešení etických dilemat. Předmět by měl též pomoci formulovat vlastní etická stanoviska a naučit se je obhájit.

Tematický plán prezenčního studia

2/0 KZ

Obsah výuky:

Přednášky:

1. Desatero, Hippokratova přísaha a antická inspirace pro současnost.
2. Kategorie dobra a zla. Pojmy dobra a zla v dějinách filosofického myšlení. Zlo jako privace dobra v augustinovském pojetí, dobro v protikladu k hédoné aj.
3. Vhodné ctnosti pomáhajících profesí – deset „C“ „pomáhajícího profesionála“.
4. Láska a nenávist. Výměny pojmů „láska“ a „nenávist“ v dějinách filosofie.
Afinita k celku jako základ lásky ve smyslu eros, agapé, filia, caritás, cupiditás apod.
5. Relevantní etické kodexy, jejich meze a rozbor.
6. Nenávist ve smyslu spinozovského pojetí, jako zdroj onemocnění, porušení fofituda, apod. Nenávist ve Thanalogie. Eros a Thanatos v antické a freudovskéinterpretaci.
7. Komerce a její etické zhodnocení v této oblasti.
8. Zdraví a nemoc. Pojem míry jako dialektické jednoty kvantity a kvality, porušení harmonie jako základ pro vznik nemoci /ne-moci/.
9. Nemesis - bohyně spravedlnosti a její souvislost se vznikem onemocnění.
Alopatie, homeopatie jako filosofický základ restituce ztracené harmonie.
Harmonie osobní, sociální a kosmická.
10. Vděk versus korupce v oblasti pomáhajících profesí.
11. Etika mezilidských vztahů a profesionalita. Míra empatie a syndrom vyhoření.
12. Mezní situace (euthanásie, umírání, těžká zdravotní poškození aj.) a jak se s nimi vyrovnat.
13. Etikoterapie a její současné možnosti.
14. Smysl života, problematika Epimelei. Logistikon, thymos, epythimia a jejich úloha v péči oduši, apeiron a peras, úloha pajdej a epimelei v životě člověka.

Tématický plán kombinovaného studia

1.r. nav.mgr.studia

6 KZ

V průběhu 3 dvouhodinových přednášek budou prezentována následující témata:

1. Fundamentální etika a etika aplikovaná. Základní pojmy a rozdělení na agathologii, deontologii a aretologii.
Desatero, Hippokratova přísaha a antická inspirace pro současnost.
Katalogy ctností v historii. Vhodné ctnosti pomáhajících profesí – deset „C“ „pomáhajícího profesionála“.
Relevantní etické kodexy, jejich meze a rozbor.
2. Dobro a zlo – „práce“ se stínem.
Svědomy jako orgán smyslu. Svědomí a étos.
Základy axiologie a typologie hodnot podle Frankla.
Lidský vztah jako součást profese Etika mezilidských vztahů a profesionalita.
Empatie, nebo sympatie? Syndrom vyhoření.
Moc a pomoc.
3. Komerce a její etické zhodnocení v oblasti pomáhajících profesí.
Vděk versus korupce v oblasti pomáhajících profesí.
Mezní situace (eutanázie, umírání, těžká zdravotní poškození aj.) a jak se s nimi vyrovnat.
Fáze psychické odezvy na tyto fenomény.
Smysl a hodnota utrpení.
Etikoterapie a její současné možnosti. Role víry v terapiích.
Logoterapie a hledání smyslu života.

Požadavky na klasifikovaný zápočet:

- řešení případové studie
- zápočtová práce na relevantní téma

Literatura

A. základní:

ANZENBACHER, Arno. *Úvod do etiky*. Praha : Zvon, 1994. 292 s. ISBN 80-7113-111-3.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Lékařská etika*. Praha : Galén, 1994, 1997, 2002. 272 s. (3. vyd.). ISBN 80-7262-132-7.

JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající profese*. Praha : Triton, 2003. 223 s. ISBN 80-7254-329-6.

KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha : Portál, 1997, 1999. 147 s. (3. vyd.). ISBN 80-7178-318-8.

B. rozšiřující:

BEZDĚK, Ctibor. *Etikoterapie – záhada života a smrti*. Praha : Gemma89, 1995. 284 s. ISBN 80-85206-06-4.

FRANKL, Viktor E. (2006). *Lékařská péče o duši : základy logoterapie a existenciální analýzy*. Brno : Cesta. 239 s. ISBN 80-7295-085-1.

LUKASOVÁ, Elisabeth (1999). *I tvoje utrpení má smysl : logoterapeutická útěcha v krizi*. Brno : Cesta. 191 s. ISBN 80-85319-79-9.

HAŠKOVCOVÁ, H. *Thanatologie: nauka o umírání a smrti*. Praha: Galén, 2000.

ISBN 978-80-7262-471-3. MUNZAROVÁ, M. *Eutanazie nebo paliativní péče?*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1025-0.

Samostudium

Úkoly a otázky

Ad 1.

- Vyhledej v Bibli text Desatera a porovnej dvě textové varianty (Ex 20 a Dt 5). Čím se liší?
- Najdi v etických kodexech z oblasti zdravotnictví (Haškovcová 1994) typy SANKCÍ a vypiš je.
- Jaký je nejstarší profesní etický kodex? Kdy vznikl?
- Najdi na internetu nějakou moderní verzi Hippokratovy přísahy a vypiš, co tě na ní nejvíce zaujalo.

Ad 2.

- Najdi v literatuře definici hodnot, která pracuje s pojmem „transsituační“, a vypiš si ji.
- Které tři typy hodnot analyzuje Viktor Frankl? Uveď konkrétní příklady jejich realizace.
- Je v pomáhajících profesích důležitější schopnost empatie, nebo sympatie?
- Jaké možnosti řešení syndromu vyhoření uvádí Jankovský (2003)?

Ad 3.

- Jaké typy úplatků se objevují v českém zdravotnictví?
- Jaké fáze psychické odezvy na závažné onemocnění rozlišila Kubler-Rossová?
- Ovlivňuje světonázorová orientace pacienta (zda je např. věřící) možnosti terapie?
- Co je existenciální vakuum? Má nějaký význam při diagnóze psychických poruch?